

ba. V tem oziru je razredni boj istoveten z uveljavljanjem pravičnosti.

Jalov je ugovor, da v dobi, ko bo minilo proletarstvo, nihče več ne bo hotel delati. Izvor bogastva je vendar proizvodnja, intenzivna preobrazba ali prilagodenje zemlje, torej predpogoj blaginje; vsi morajo že dolgo poprej naporno delati, preden se bogastvo uresniči, in kadar bodo veliko posedovali, bodo hoteli še več, zakaj to je utemeljeno v človeški naravi. Torej bodo še intenzivnejše delali. Tudi dandanes so nekateri kapitalisti jako žilavi in marljivi soobčani ter se naporno trudijo k svojim milijonom pridobiti še nove. Obratno se motijo kapitalisti v posledicah, ako zahtevajo za množico delavnega ljudstva, industrijskega kakor agrarnega, omejevanje svobodščin ali pravic, neomikanost, vzdrževanje v neizobrazbi in živalski omejenosti duha, kakor vzraste brez pouka in šolstva, brez čitve in nadaljne naobrazbe.

Od raznih metod in načinov nepravilnosti se pričakuje, da prinesejo mir in blagor, zvišanje kulture, a ravno obratno je res, kdor le količikaj pazno opazuje socialno življenje. Mir in red, blaginja in zadovoljstvo, minevanje bede in pomanjkanja so efekti, učinki visoke kulture na podlagi nepristranske absolutne pravičnosti za vsakogar, ki obstoja v osnovi v tem, da je vsakomur garantiran popolnoma svoboden razvoj v gmotnem in duševnem oziru.

Motijo se ljudje v bistvu kulture, v sredstvih njega realizacije, v pojmu boja za obstoj, ter postavljajo antagonizem tja, kjer v bistvu ne more biti.

Boj za obstoj ni nič drugega nego trud uresničiti kulturo, namreč skupno prizadevanje, premagati nekulturo ali bedo, Antagonizma v bistvu med ljudmi ne more biti, ako se pa prakticira, je to socialna bolezen, še obstoječa anormalnost. Vse človeštvo z vsakim posameznikom vred ima iste interese, vsi so si sovrstniki, dasi neenaki po podedovanih človeških zmognostih. Življenjski interes za vsakogar je udobnost zaradi učinkovanja vseh k istemu skupnemu smotru. Izvesti je udobnost najbolj racionalno po solidarnosti, asociaciji vseh, to je z naravno organizacijo v obliki držav v kulturni namen. Notranji princip organizacije ne more biti nič drugega nego stroga, osvobodilna pravičnost. Tudi pojma kultura in pravičnost sta istovetna, enega ni moči imenovati brez drugega, najpopolnejše izvedena pravičnost med ljudmi se strne, se strinja z največjo možno kulturo, obenem pa pomeni za posameznika največjo svobodo. Čim večja pravičnost, tem večja kultura se razvija, tem svobodnejši postajajo občani, tem krepkejša in silnejša država. Istotako so pa tudi istovetni pojmi krivica, brezpravnost, suženjstvo, nesvoboda, despotizem, anarhija. Vsi izražajo nekulturno stanje, neudobnost, socialno bolezen istega izvora. Po vsakodnevni anarhistični razmerah se je človeštvo povsod mirnim potom solidarno družilo, asociiralo in organiziralo v medsebojno pomoč in zaradi potrebe po pravičnosti in svobodi in njih izvirajočega socialnega reda v državne oblike. Tako so začeli premagovati nepravilnosti ali nered, oziroma anarhijo. (Nestor: »Naša zemlja je obširna, a redu ni v njej.«)

Znan je nam učiteljem tudi izrek cesarja Franca I.: »Pravičnost je temelj državam«, ki se ga uče tudi otroci v šoli, a ga jim nihče popolnoma jasno ne razloži.

Kultura, blaginja ali udobnost ljudi je vedno nastajajoči učinek notranjega bistva države, namreč pravičnosti. Čim bolj odgovarjajo pravice ali svobodščine občanov v državni pravičnosti, tem vzornejši je socialni red, tem višje narašča kultura, tem bujnejša je intenziteta življenja vseh in vsakega posameznika. Hitrejši in temeljitejši se vrši prilagodenje ali preobrazba zemlje človeštvu v prospeh vedno več se torej proizvaja, ali z drugimi besedami, bogastvo rase med prebivalstvom. Prijateljske razmere, popolni mir s sosednimi državami pospešujejo svetovni gospodarski promet, zakaj ta ne pozna državnih mej; kakor kri s hranivom po celem telesu, tako krožijo vrednote po celem planetu. Kako blagrujejo razumni politiki trozvezo, in dobro bi bilo, da bi vse sosedne države pristopile trozvezi v mnogozvezo.

Državna sila ali moč že pri ustanovitvi ni imela namena, omejiti in kratiti človeških pravic nobenemu državljanu; osnovala se je z obratnim namenom, uničevati anarhijo s tem, da se ščitijo, varujejo in branijo pravice vsakogar pred kršenjem in omejevanjem po drugih, po raznih nasilnikih, ki še danes niso izumrli: Knez, kralj ali vladar je bil početkom tudi povsod najvišji, sprva edini sodnik, ki je potoval križem ozemlja, poslušal pritožbe državljanov, sodil osebno ter skrbel za takojšnjo izvršitev kazni. Čim pravičnejše je sodil in branil pravice vsakogar, tem

rajše ga je ljudstvo imelo, tem bolj mu je bilo vdano, tem postrstvalnejše in zvestejše mu je pomagalo ob času državne nevarnosti, tem krepkejša in silnejša je bila tudi država. Vse države, ki so krenile od pota pravičnosti, zatajile svoje bistvo in namen, so prejalislej nujno propadle, kakor nam zgodovina navaja toliko slučajev.

Tudi dandanes se bistvo države ne da izpremeniti, tudi dandanes je notranji in vnanji razvoj države le mogoč na podlagi in smeri pravičnosti.

Osnove pravičnosti kakor so to: varnost življenja, imetja, pridobivanja, varnost časti in ugleda, varnost svobodnega duševnega razvoja, naziranja, mišljenja in mnenja, ki jih imenujemo tudi osnovne kulturne človečanske pravice, so že povsod v modernih državah zakonito priznane v takozvanih osnovnih državnih zakonih ter so podlaga vsemu drugemu zakonodajstvu v pravu in upravi. Nepristransko in eksaktno funkcioniranje sodstva, uprave je najboljši dokaz zdravega, notranjega, bistvenega položaja družbe in države, njih neprestani razvoj in izpopolnjevanje v smeri stroge pravičnosti je podlaga naraščajoče kulture. Zaradi tega so tudi posamezniki primorani udeleževati strogo pravičnost, spoštovati pravice bližnjega in ne zahtevati in izsiljevati privilegijev.

Kratenje pravic soobčanu, izkušati omejevanje svobodščine celim slojem in stanovom, izpodkopavati jim ugled, zabranjevati jim potrebno in pravično izboljšanje eksistenčne podlage, kakor se to dogaja napram nam in delavstvu, je anarhistično počenje. Vrhunec dosega tisti, ki pozivlja javno na uboj in umor ter bojkot drugomislečih, na primer liberalcev, svobodomislecev. Pri nas se v najnovejšem času gode v tem oziru čudne reči anarhističnega značaja. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za litijski šolski okraj ima svoj redni občni zbor dne 4. julija t. l. dopoldne ob 10. uri v Zagorju za Savo. Dnevni red je: 1. Nagovor in pozdrav predsednika. 2. Poročilo in posvetovanje o prenosu pravil »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«. Poročevalca tov. Bezjak in Levstek. 3. Poročilo blaginjičarice. 4. Volitev delegatov za letošnje skupščino »Zaveze« v Celju. 5. Volitev novega društvenega odbora in pregledovalcev računa. 6. Slučajnosti in razna posvetovanja. K obilni udeležbi vabi za odbor: Josip Zajec, t. č. predsednik.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je zborovalo dne 13. rožnika na Spodnji Polskavi. Udeležba bi bila lahko boljša v kljub malem dežju. Najbolj pa so nas razveselili gostje iz sosednih okrajev, in sicer so prišli iz Sv. JakobavSlov. gor., iz Jarebine, iz Maribora, Frana in Cirkovca. Čast jim in še enkrat hvala! Predsednik je otvoril zborovanje s presrečnim pozdravom na g. dr. Pivka in na goste. Prečital se je zapisnik zadnjega zborovanja in dopisi. Predlog, naj bi ostali učitelji v narodnih društvih le kot delujoči člani in ne plačujoči, se je ovrzel s tem, da neplačujoči član sploh ni več član in da se sam izključi. Glede pasivne resistance se je omenilo, da je ta pri našem stanu popolnoma neizvedljiva. Tak pasiven odpor je uspešen le pri komercialnih podjetjih, pri katerih se napravi z njim hipna, velika denarna škoda. Pasivna resistance v šolstvu pa bi naredila škodo le lastnemu narodu, spravila bi šolstvo na nizko stopnjo, in ravno to hočejo naši znani nasprotniki doseči. Mi bi s tem delali sovražnikom v roke, gotovo narobe taktika. Mi pa hočemo šolstvo povzdigniti, in če bi nam še slabše šlo!

Bistvo izvajanja pasivne resistance tiči v tem da se opravlja služba strogo po obstoječih predpisih. Ako bi tedaj sedaj zastavili s pasivno resistance, bi se nam lahko očitalo, češ, da se dosedaj nismo ravnali po predpisih. To pa gotovo ni res!

Glede manifesta napram napadom na učiteljsko in šolstvo po slov. klerikalnih listih se je izrazilo mnenje, da bi vsako reagiranje na te izbruhe bilo klerikalnem prav po nezasluženem izkazana čast. Predsednik naprosi delegata, naj v zgoraj navedenem smislu zastopa društvo pri Zvezinemu zborovanju.

Nato poda predsednik besedo g. dr. Pivku k predavanju: »Ob tridesetletnici Jurčičeve smrti.« Kar najbolj diči zgodovinarja, je objektivnost. In objektivnost je prevečala krasno predavanje, živo slikanje Jurčičeve osebnosti, da smo ga kar videli pred seboj. Nismo poklicani ocenjevati tako predavanje. Gospod doktor pa je lahko prepričan, da je vsakega navzočih zadovoljil visoko nad pričakovanje. Predsednik je topla zahvalil govornika in ga

obenem naprosil za nadaljno naklonjenost, kar je ta radevolje obljubil.

Delegatom za 24. skupščino Zaveze sta bila izvoljena gospa Hribar in Krotky. Sicer pa se bo društvo kolikor mogoče korporativno udeležilo skupščine.

Prihodnje zborovanje se vrši novembra v Slov. Bistrici. Predsednik zahvali nadučitelja Vodoscheka za prijazno prepuščenje razreda in tovarišici Goričan in Wester za okusno dekoracijo. S tem je bil končan oficialen del.

Zabavni del je res zaslužil to ime. Animirani pogovori, presrčen smeh, harmonija narodnih pesmi, vse se je prijetno razlegalo po dvoranah, in po zvokih gramofona se je zasukal marsikateri par. Medtem je g. dr. Pivko obrazložil natanko nekatere telovadne igre, in sicer: »Kitajski zid«, »Medvedje v lancu«, »Dan in noč«, »Dvojčki«, »Preža«, »Ribički«, »Izzivat« in »Labirint«. »Labirint« so zborovalci tudi praktično izvajali in se pri tem izborno zabavali. Ta igra je ruski način mišjega lova in tudi za odrasle pri telovadnih nastopih ali pri kakih javnih veseljih jako zabavna igra. Napitnice in pesmi in izbijanje marsikatega dobrega dovtipa je podilo čas tako hitro, da smo se komaj zavedali, kdaj je minul. Do najskrajnega časa so čakali izletniki na vlake. Upamo, da ga nihče ni zamudil!

R. Učiteljsko društvo za ormoški okraj izleti v četrtek, dne 4. julija 1912, v Vuzmetince. Ob 10. uri bo pri Štamparju društveno zborovanje po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Poročilo delegatov v Zvezinih zborovanjih v Ptuj. 4. Volitev delegatov za Zvezino zborovanje v Celju. 5. Slučajnosti. Vsi društveniki, pa tudi tovariši in tovarišice iz sosednjega Ljutomerskega okraja so prijazno vabljeni, da za en dan denejo stran vse moreče skrbi ter se razvedrijo med svojci. Vsak deležnik se naj — radi obeda — javi saj do 1. julija 1912 pri tov. Dragu Pinteriču pri Sv. Miklavžu. Odbor.

»Savinjsko učiteljsko društvo« zboruje v četrtek, dne 27. t. m., v St. Rupertu ob 2. uri popoldne. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje g. dr. E. Šerkota »O vplivu alkoholizma n otroško dušo«. 4. Volitev delegatov za Zvezino zborovanje. 5. Slučajnosti. Ivan Jakše, t. č. predsednik.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje dne 30. jun. t. l. točno ob 10. uri v šoli v Novi Štiti, in sicer po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik o zadnjem zborovanju;
2. Dopisi;
3. Predavanje tov. Kelca o važnejših dogodkih iz njegovega dijaškega in učiteljskega življenja;
4. Slučajnosti.

Skrbelo se bo, da bo vse prav zanimivo in prijetno. Ker nam je potrebno časih razvedrila za izmučenega duha in telo, se vljudo vabite, da pridete vsi v ta krasni kraj! Omenjeno bodi, da obhajata tov. Kelc 35. tov. Kocbek pa 30. letnico svojega učiteljevanja. — Tov. Burdjan je prigljal predavanje »Hišna muha« (učna slika po biološki metodi).

Vsi tisti, ki so malomarni v plačevanju udnine (50 v na mesec ni mnogo) se prav resno opomni, da plačajo. Ako drugače nečajo, naj pa pošljejo dotični znesek blaginjičarju tv. Burdjanu po nakaznici, ki mora tudi storiti, kar se zahteva od njega v tem oziru. Nevredno bi bilo za omikanca, ako ga moramo vedno siliti, da stori svojo dolžnost, kako naj to zahtevamo od neomikanca? Vse graje pa je vredno, da se nekateri tako ostentativno ogibljejo stanovskih organizacij, čeprav dobro vedo, da brez teh še nismo dosegli za naš stan ničesar in tudi ne bomo. Slab značaj je, kdor se vedno zanaša na druge! Odbor.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. V zadnji številki Učiteljskega Tovariša objavljeni spored občnega zbora se na željo nekaterih odborikov v toliko spremenil, da odborova seja ne bo 28. junija ob 6. uri zvečer, temveč šele 29. junija ob 8. uri zjutraj. Za občni zbor je prijavljeno še eno predavanje: »Ali je egoizem vzgojni princip?« (Tovariš Karol Kveder). Ker bi bil na ta način spored občnega zbora preobširen, bo treba predavanje o Učiteljski gospodarski zadruzi pomakniti menda v delegacijsko zborovanje, o čemur bo definitivno sklepala delegacija sama. Vodstvo.

Ljutomersko učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 13. junija t. l., pri Sv. Jurju ob Ščavnici ob povoljnem številu udeležencev, čeravno se je vreme kujalo.

Predsednik se zahvali jurjevskim gošpicam tovarišicam za okusno okrašenje zborovalnice, čestita v imenu vseh neumorno delavnemu blaginjniku, občesposlovanemu, značajnemu tov. prof. Krylu k njegovi sedemdesetletnici.

Na mnoga leta, zdrav in čil — blagajnik naj bi naš še bil!*

Predavanje g. dr. Krefta, ki je prijatelj učiteljstva, je bilo kaj zanimivo, izborno. Temeljito in dobro premišljeno je razpravljalo o temi: Homerjeve didukcije iz opazovanja vesoljstva in sodobno stališče matematične geografije na podlagi njegove »Odiseje«.

Tov. Vreča pa nam je ljubko slikal kot nadaljevanje »Zgodovino Negove«. Ko bi vsaka šola imela takole zgodovino o svojem kraju, kolik neusahljiv vir bi bil to za domoznanstvo!

Naš vrli, jako delaven predsednik se prav presrečno zahvali obema predavateljema, priporoča topla naš stanovski list v naročbo in plačilo »Učiteljski Tovariš«. Neizbrisen madež je na posamezniku, ako ni naročnik in plačnik našega lista, pač pa lista, ki nas pri vsaki priliki sramoti in blati. Našega stanovskega lista se trdno oklenimo, plačujemo ga, podpirajmo ga, da ne obmaga v ljutem boju, da kleti sovražniki zatro njega in — nas! Ničevi so razni izgovori — saj še Bog ne stori vsem ljudem prav, kaj še le ubogi trpin — zemljan. Združimo se, ker resni so dnovi! Pritrgujemo si tistih par kronic ter jih svečano položimo na žrtvenik: stanovske zavesti!

Sklenilo se je tudi prispevati znesek 50 vin, društvu na korist, ako ud neopravičeno izostane od zborovanja. Uspeh — pokaže bodočnost! Pa ne, da bi teh 50 v smatral kot za odkupnino zborovanja!

Delegatom Zaveze, zborujoče v Celju letos, so predlagali: tov. Tomažič J., Stara cesta, Mavrič Karel, Sv. Križ na Murskem polju, gđc. Bernard Erlinda, Sv. Jurij ob Ščavnici, in Lah Gustel, Sv. Duh.

Končno se prosi več točnosti in pazljivosti od strani »nekaterih«!

Na veselo svidenje v Vuzmetincih 4. julija. —h.

Srednješolski vestnik.

** Vpisovanje na c. kr. goriški realki. Dne 4. julija od 8. do 11. ure se prične vpisovanje dijakov na tem zavodu; sprejemni izpiti se vrše isti dan ob 3. popoldne. V jesenskem terminu se je določilo iste ure 16. septembra za vpisovanje, oziroma sprejemne izpite.

** Na državni višji realki v Idriji se vrše zrelosne usne izkušnje dne 5., 6., 8. in 9. julija t. l. pod predsedvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika Hubada. Vpisovanje v prvi razred za šolsko leto 1912/13 pa bo v juliskem terminu dne 9. julija dopoldne od 11. do 12. Prinesti je s seboj rojstni list in zadnje obiskovalno izpričevalo ljudske šole. Sprejemne izkušnje se prične dne 10. julija ob 8. zjutraj. Priporočamo staršem ta naš edini slovenski srednješolski realčni zavod v Idriji.

** Dijak streljal na profesorja. V Levovu je streljal Fran Stach, dijak 4. razreda, z revolverjem na svojega profesorja matematike Ivana Schadna, ker mu je dal slab red. Profesor se je zgrudil oblit s krvjo na tla ter so ga odpeljali v bolnišnico. Napadalca so zaprli.

** Umrl je v Celju vpokojeni profesor na celjski gimnaziji Anton Kosi v starosti 64 let.

** Na c. kr. ženskem učiteljskem v Gorici bo vpisovanje za sprejem v prvi tečaj četrtek, dne 4. julija, in sicer za Slovenke od 8.—12. predpoldne, za Italijanke pa od 3.—7. popoldne. Pismeni sprejemni izpiti bodo dne 5. julija od 8.—12. in od 3.—6.; ustni izpiti se začnejo v soboto, dne 6. julija, ob 9. uri in se bodo nadaljevali ponedeljek, dne 8. julija ob 8. predpoldne. Ako bo po sprejemnih izpitih meseca julija sprejeto 40 gojenk v ital. in ravno toliko v slovenski oddelek, potem septembra ne bo drugih sprejemnih izpitov za prvi tečaj. Pri sprejemu se zahteva krstni in rojstni list, zadnje šolsko izpričevalo in potrjeno uradnega zdravnika o fizični sposobnosti za šolsko službo. V smislu postavnih določil opozarja ravnateljstvo one starše, ki ne stanujejo v Gorici, naj bodo pri izbiranju stanovanj za svoje hčere jako previdni; priporoča se jim, da poiščejo stanovanja, kjer bodo gotovi, da pridejo njihovi otroci v dobre in poštene družine. Pri enakih predpogojih za sprejem bode ravnateljstvo dajalo prednost onim gojenkam, ki se bodo mogle izkazati s primeranim stanovanjem. Šolsko leto 1911/12 se konča 6. julija s slovesno službo božjo.

* Tudi od nas iskrene čestitke!

Uredn.

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporočila levoznarstva Prokop Skorkovčev in sin v Humpolcu na Češkem Vzorci na željo franco. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke obleke.	ZEFIRE
--	---------------